

«Ενδεικτικοί τρόποι ένταξης του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική πράξη»

Χαρίκλεια Τερζητάνου
Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων

ΕΡΕΥΝΑ

Τα παιδιά ερευνούν για «Παραδοσιακά παιχνίδια» σε βιβλία, στο διαδίκτυο ή στο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον.

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων **έρευνας** (συλλογή και καταγραφή στοιχείων, επεξεργασία δεδομένων, εξαγωγή συμπερασμάτων) ή/και **συνέντευξης**
- Καλλιέργεια **επικοινωνίας** ή/και **διαπροσωπικών σχέσεων**
- Ανακάλυψη **κοινών στοιχείων** με μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα
- Σύγκριση/Σύνδεση του «**τότε**» με το «**τώρα**»
- Αναζήτηση αιτιών για την «**εξαφάνιση – διατήρηση – μετεξέλιξη**» παλαιότερων παιχνιδιών
- Μύηση στην έννοια της «**παράδοσης**»

ΕΝΤΥΠΟ ΠΡΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ (1)

Πηγή πληροφοριών:

Όνομα (παραδοσιακού) παιχνιδιού:

Υλικά - Μέσα:

Χώρος/τόπος που παιζόταν:

Περιγραφή:

ΣΧΕΔΙΟ:

ΕΝΤΥΠΟ ΠΡΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ (2)

Φύλο: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία: 20-30 30-40 40-50 50-60 60 ...

Πόσες ώρες έπαιζες την ημέρα στην ηλικία 4-6 6-12 12-15 ;

Σε ποιο χώρο έπαιζες*; Σπίτι, μπαλκόνι, αυλή, γειτονικό/φιλικό σπίτι, αυλή γειτ./φιλ. σπιτιού, αυλή σχολείου, πλατεία, δρόμο κλπ.

Με ποιον/ποιους έπαιζες*; Μόνος, φίλους, γονείς κλπ.

Ποια παιχνίδια έπαιζες*; Κρυφτό, κυνηγητό, τζαμί κλπ.

Ποια παιχνίδια παίζατε στα διαλείμματα του σχολείου στο Νηπιαγωγείο/Δημοτικό Σχολείο*;

Περιέγραψε και σχεδίασε το αγαπημένο σου παιχνίδι.

*Ερωτήσεις με απαντήσεις διαβαθμισμένης κλίμακας

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

- **Ταξινόμηση – κατηγοριοποίηση** (παίζονται σήμερα – δεν παίζονται, ατομικά-ομαδικά, στατικά – κινητικά κλπ.)
- **Σύνολα – Υποσύνολα** (ομαδικά – με 3,5,πολλά άτομα κλπ.)
- **Αρίθμηση – πράξεις – προβλήματα** (κουτσό, ζάρια, βόλοι, τζαμί κλπ.)
- **Στατιστική επεξεργασία** ερευνητικών δεδομένων

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Πηγή

Ανασκαφές, τάφοι, γραπτές - προφορικές πηγές, αγγεία, επιτύμβιες στήλες κλπ.

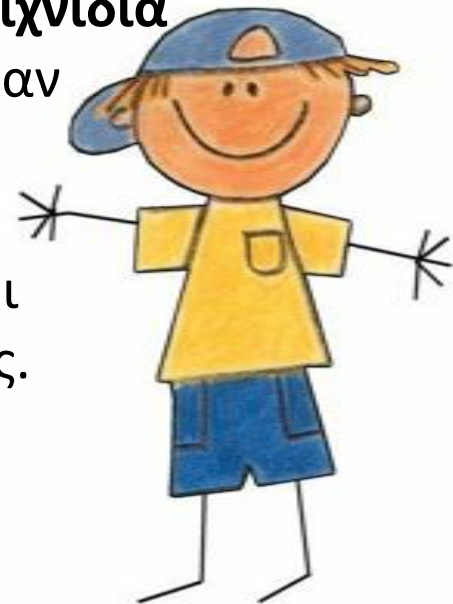
Πληροφορίες

- Καθημερινή ζωή
- Ήθη και έθιμα
- Υλικά και τρόποι κατασκευής
- Κατηγορίες παιχνιδιών
- Σύγκριση/Σύνδεση του «τότε» με το «τώρα» - κατανόηση της ιστορικής συνέχειας

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Ο Όμηρος στην «Οδύσσεια» (ραψωδία ζ, 100), περιγράφει ένα σφαιριστικό παιχνίδι όπου η κόρη του βασιλιά των Φαιάκων Αλκίνοου, η Ναυσικά, παίζει με τις θεραπαινίδες της κοντά στην ακροθαλασσιά τόπι, χορεύοντας και τραγουδώντας.
- Τον 5ο αι. π.Χ. πρωτοδημιουργήθηκαν **καλούπια** παιχνιδιών για μαζική παραγωγή. Τα παιδιά λάμβαναν, συνήθως, **παιχνίδια ως δώρα** όταν γεννιούνταν, τη 10^η ημέρα που λάμβαναν το όνομά τους και στις θρησκευτικές εορτές.
- Υπήρχαν από τότε παιχνίδια για **τα δύο φύλα**, όπως οι πλαγγόνες για τα κορίτσια ή τα ζάρια για τους άνδρες.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Στο Βυζάντιο, η **βιοτεχνία** των παιχνιδιών γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη, γιατί τα νήπια και τα μικρά παιδιά έπαιζαν με πολλά αντικείμενα-παιχνίδια.
- «**Βυζαντινών βίος και πολιτισμός**», Φ. Κουκουλές: ειδικό κεφάλαιο στα «παίγνια των ανδρών», όπου γίνεται λόγος για τους «κύβους», την «πεττεία», τον «αστραγαλισμό», το «ταβλίον» και το «ζατρίκιον».
- Στο Μεσαίωνα, οι **θεοκράτες** πίστευαν ότι έπρεπε να διαμορφώνεται μόνο η ψυχή κι όχι το σώμα. Έτσι το παιχνίδι θεωρούνταν ασέβεια, βλαβερό, ανώφελο και πηγή ανηθικότητας. Ο **μεταρρυθμιστής** Λούθηρος έδωσε πρώτος το σύνθημα για άθληση, αν και αυτό ήταν αντίθετο προς τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

- Ελλάδα – τόπος καταγωγής/παιζίματος, παραλλαγές
- Παγκόσμια Γεωγραφία
π.χ. Παιχνίδια Κίνας και Ιαπωνίας – ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους και με τα παιχνίδια της Ελλάδας/Ευρώπης
- Ιστορική εξέλιξη του παιχνιδιού στα διάφορα κράτη
- Νοερά ταξίδια – ταξίδια στον χάρτη

Το Mahjong είναι ένα δημοφιλές παιχνίδι που προέρχεται από την Κίνα. Ο Κινέζος φιλόσοφος Κομφούκιος φέρεται να δημιούργησε αυτό το παιχνίδι πάνω από 2500 χρόνια πριν! Ποιος ήταν ο Κομφούκιος; Πώς παίζεται; Μοιάζει με κάποιο γνωστό παιχνίδι;

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΤΡΑΓΟΥΔΙ

- **Λαχνίσματα και παιχνιδοτραγουδα**

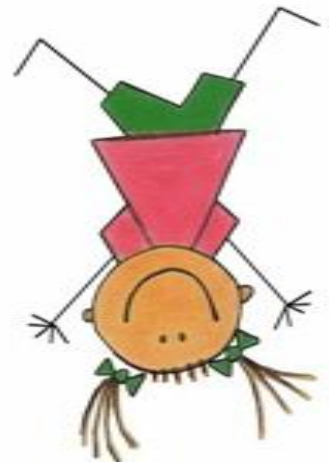
Παράδειγμα συνδυασμού με Γεωγραφία:

Έχω ένα αυτοκίνητο που όλο, όλο τρέχει και πού θα σταματήσει; Το παιδί αναφέρει μια χώρα, π.χ. Ιταλία. Και τι χρώμα θα ζητήσει; Το παιδί πρέπει να αναφέρει ένα χρώμα της σημαίας. Έχει η Ιταλία χρώμα .....; Το παιδί, στο οποίο καταλήγει η ερώτηση επιβεβαιώνει ή διαψεύδει την απάντηση. Γίνεται επίδειξη της σημαίας. Τα δυο παιδιά βγαίνουν από το παιχνίδι σε περίπτωση λανθασμένης απάντησης.

- **Τραγούδια, που αναφέρουν παιχνίδια**

*«Ένα τέτοιο παιδί, κρύβουμε όλοι
κι είναι καιρός στην επιφάνεια να βγει
Μολυβένια στρατιωτάκια και γυάλινοι βόλοι
στο μπαούλο της ψυχής έχουν κλειστεί...»*

(Ένα παιδί - Ν. Λειβαδίτης)

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

- Έργα τέχνης με παιχνίδια
- Ζωγραφική παιχνιδιών - Αφίσα
- Κατασκευή παιχνιδιών - Υλικά

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ

- Τηλεοπτική/Ραδιοφωνική **εκπομπή** (παρουσίαση, επίδειξη, debate κλπ.)
- Ζωντανή/τηλεοπτική ή ραδιοφωνική **διαφήμιση**

Athenà Phènos

Κούκλα... και στους αγώνες

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

- **Αυτοσχεδιασμοί**

Ενδεικτικά:

- **Αναπαράσταση – Ομοιότητες/διαφορές**

π.χ. δυο παιδιά της Αρχαίας Ελλάδας προσπαθούν να παίξουν με δυο παιδιά της σύγχρονης Ελλάδας σφαίρα/τόπι/μπάλα

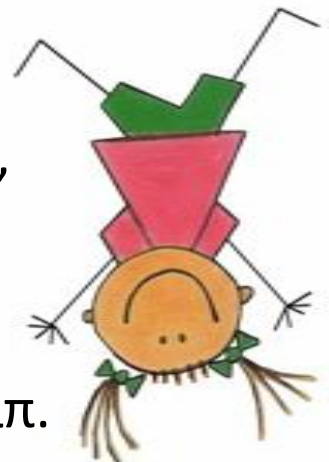
- **Διαχείριση καταστάσεων/συγκρούσεων**

Δυο παιδιά μαλώνουν και «χαλάνε» το παιχνίδι.

Ένα παιδί δεν τηρεί τους κανόνες της ομάδας.

- **Θεατρικά παιχνίδια**, όπως τα «κλασικά» ενεργοποίησης, εμπιστοσύνης κλπ., (ο καθρέφτης, ο τυφλός κλπ.)

- **Δραματοποίηση** κειμένων, τραγουδιών, έργων τέχνης κλπ.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

- Κινητικά παιχνίδια
- Παραδοσιακά παιχνίδια

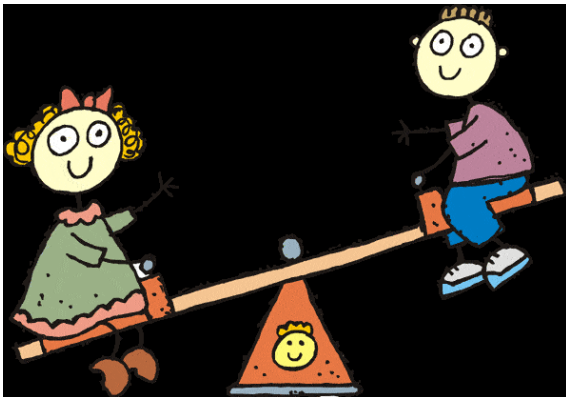
Καλλιέργεια

- Κινητικών δεξιοτήτων
- Φυσικών ικανοτήτων
- Συναισθηματικού τομέα
- Γνωστικού τομέα

ΓΛΩΣΣΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

- Ανάπτυξη **λεξιλογίου** (το λεξικό των παιχνιδιών)
- Παραγωγή **προφορικού και γραπτού λόγου**
- Λογοτεχνικά **κείμενα/ποιήματα** με αναφορά/περιγραφή παιχνιδιών
- **Δημιουργική γραφή** ποικίλων κειμενικών ειδών με αφορμή το παιχνίδι: λαχνίσματα, ποιήματα, τραγούδια, αινίγματα, μικρές ιστορίες μυθοπλασίας, παραμύθια, κόμικς, διαφημιστικά σλόγκαν...

*Χρειάζομαι δυο
για να κινηθώ.
Ανεβαίνω, κατεβαίνω,
σε μια πλευρά πάντα γέρνω.
Τι είμαι;*

ΣΥΛΛΟΓΕΣ - ΜΟΥΣΕΙΑ

- Συλλογή από **αντικείμενα – έργα** που απεικονίζουν παιχνίδια (αγγεία, παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες, γραμματόσημα κλπ.)

- Συλλογή από **παλιά παιχνίδια** (αντικείμενα και εικόνες-φωτογραφίες)
- **Μουσείο** Παραδοσιακών Παιχνιδιών ... στην τάξη

ΣΧΟΛΕΙΟ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- Έρευνα
- Πρόσκληση γονέων στο σχολείο για **επίδειξη παιχνιδιών**
- **Ημέρα παιχνιδιού** γονέων – παιδιών
- **Ημέρα κατασκευής** παιχνιδιών από ειδικό με εμπλοκή γονέων
- Δημιουργία από **κοινού λευκώματος** παιχνιδιών (π.χ. ζωγραφιές μαθητών και κείμενα γονέων ή αντίστροφα, απόψεις παιδιών για παλιά παιχνίδια και γονέων για σύγχρονα, φωτογραφίες με γονείς και παιδιά να παίζουν το αγαπημένο τους «οικογενειακό» παιχνίδι και να αιτιολογούν την προτίμησή τους κλπ.)

ΥΛΙΚΟ

- **Κινητικά παιχνίδια**

http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/gymn_c_d/dask/dask_71_148.pdf

- **Παραδοσιακά παιχνίδια**

<http://cultureedu.gr> - Λαογραφία ή Φυσική Αγωγή – Παραδοσιακά παιχνίδια – Βοηθητικό υλικό και Εργασίες σχολείων

- **Θεατρικά παιχνίδια**

<http://cultureedu.gr> - Τέχνες – Θέατρο - Βοηθητικό υλικό

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

100 παραδοσιακά παιχνίδια	Βιβλίο	Καραΐσκου
Το παιχνίδι στην εκπαιδευτική διαδικασία	Βιβλίο	Πρακτικά Δημερίδας
Θεραπεία μέσω του παιχνιδιού	Βιβλίο	Cattanach
Ο μαγικός κόσμος των παιχνιδιών Ευρωπαϊκά παιχνίδια από τις Συλλογές του Μουσείου Μπενάκη	Βιβλίο	Μουσείο Μπενάκη
Το παιχνίδι των παπουτσιών	Βιβλίο	Σαλωνίδου
Τότε που παίζαμε τα παραδοσιακά παιχνίδια της Βισαλτίας Σερρών	Βιβλίο	Πασχαλούδης
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα παραδοσιακών παιχνιδιών	Πρόγραμμα	Δημ. Σχ. Πανοράματος
Η σχέση του παιδιού με το παιχνίδι (παραδοσιακά παιχνίδια)	Βιβλίο	25ο Δημ. Σχ. Θεσ/νίκης
Ο ρόλος του παιχνιδιού για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού	Φωτ/φα	
Ομαδικά παιχνίδια της αρχαιότητας	Φωτ/φα	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
Από το σήμερα στο χθες: Φτιάχνουμε ένα δικό μας επιδαπέδιο παιχνίδι	Φωτ/φα	
Ταξιδεύοντας στα παιχνίδια της Αρχαίας Ελλάδας	Φωτ/φα	Γιαγκοζίδου-Καραούλη-Μάλαμα
Όλη η ζωή παιχνίδι: βίωση και αναβίωση των παραδοσιακών παιχνιδιών	Βιβλίο-Φωτ/φα	Κλουβάτου
Παιχνίδια παλιά και αγαπημένα	Φωτ/φα	
Τα παραδοσιακά παιχνίδια	Φωτ/φα	
Τζαμί-Βεντούζες ή κουμπί(ιυγξ)	Φωτ/φα	
Ομαδικά παιχνίδια των παιδιών μας	Βιβλίο	Δαράκη
Όλη η ζωή παιχνίδι βίωση και αναβίωση των παραδοσιακών παιχνιδιών	Βιβλίο	Κλουβάτος
Παιχνίδι του παππού και της γιαγιάς	Βιβλίο	Τζήκα-Τσιώνας
Ελάτε να παίξουμε παιδαγωγικά και ψυχαγωγικά παιχνίδια, παλιά και καινούργια, ελληνικά και ξένα	Βιβλίο	Γρίβα
Τα σαρακατσάνικα παιχνίδια	Βιβλίο	Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας - Θράκης

«Καλό παιχνίδι!!!»

